

LAUDÁCIÓ KISS BENEDEKRŐL

Marad az isteni irgalom.

Kiss Benedek évtizedek alatt – feltűnés nélkül, csendben építkezve – grandiózus lírai oeuvre-t teremtett. Bizonyítja ezt az Utak keresztje című, több mint ötszáz oldalas, gyűjteményes kötete, mely az 1962 és 2009 közötti természet szerkesztette egybe. Költőnk fűtyült a divatokra, sohasem mondott le a személyes megközelítés perspektívájáról; világában az én van a központi helyen. Ám ez sohasem gátolta abban, hogy „szűkülő szemmel” is a lényeges dolgokra lásson, és az elveszett gyerekkor, a származás mélyrétegeibe, magyarságtudatának tiszta érzéskörébe találjon el gazdagon hangszerelt verseiben. Ebben a mára érett, férfias költészetben, külön vonulatot alkotnak a tájversek. A táj és a lélek összeolvadásának kristályos (szó)szerkezetei. Jó hosszú időn át, Szent György-hegyi szőlősgazdaként – ahogy írja – tanult Balatonul. A szőlő és bor – Hamvas Bélai értelemben – vált életelemévé. Díjazott versében is feltűnik ez az összefüggés. „Végül is ketten maradnak, Isten és a bor” – írja filozófusunk. Az ínyemről a bor zamata című vers – végső soron – is ezt a logikát követi.

Könyörgés, fohász – első megközelítésre. Az elmúlással való viaskodás. Egyfelől az érzéki teljesség gyönyöre és eufóriája, másfelől „az élet elszalad”-érzés rettenete. S a nagy kérdés: „mi vész velem, s nélkülem mi marad?”

Megtörténik a veszteség számbavétele, feldereng a fizikai megsemmisülés víziója, a személyiség értékeinek egyszerűsége, megismételhetetlensége, amint semmivé foszlik – sorjáznak a kérdések, és nincs válasz. A legsúlyosabb tétel a vers végén kulminálódik – mi lesz a „jobb(ik) résszel”? (Ami már Aranyt is gyászba borította.) „Én Istenem, jobbik részem / megmenekül a pusztulásban?” A feloldozás nem lehet más, mint annak az irgalma és kegyelme, akihez a fohász íródik, aki megszólított. A vers magasba törő íve – melyre a kétely és bizonyosság motívumai is felfűzetnek – önmagában is meggyőző poétikai teljesítmény: az érzéki örömök tartományából az értékek közege át emelkedik a spiritualitás szférájába. Élet és halál mezsgyéjén egyensúlyozva, csak az isteni irgalom marad kapaszkodóul. A megnyugvás és beletörődés a magasságokig kinyúló vers katartikus bezáródása is.